

Број: 03-02.3-18-341-3/15
Источно Сарајево, 09.03.2016. године

BAS УПУТСТВО
за припремање, доношење и објављивање
BAS стандарда и других докумената
босанскохерцеговачке стандардизације

САДРЖАЈ

Увод.....	3
1. Подручје примјене.....	3
2. Упућивање на друге документе.....	3
3. Основни појмови, дефиниције и скраћенице.....	4
4. Поступак обавјештавања.....	7
5. Принцип мировања.....	7
6. Ауторска права и права умножавања.....	8
7. Припремање, доношење и објављивање <i>BAS</i> стандарда.....	9
8. Учешће у припреми међународних и/или европских стандарда.....	19
9. Завршне одредбе.....	20
Додатак А (нормативан) Регистровање и означавање докумената <i>BAS/TC</i> -а и других стручних Тијела.....	21
Додатак Б (нормативан) Фазе израде босанскохерцеговачких стандарда.....	22
Додатак Ц (нормативан) Листа образаца наведених у <i>BAS U 8.5-03</i>	23

Издање	I	II	III	IV	V	VI
Датум	2009-05-05	2016-03-09				

На основу члана 61. став 2. Закона о управи („Службени гласник БиХ“, бр. 32/02 и 102/09), члана 9. став 2. Закона о оснивању Института за стандардизацију Босне и Херцеговине („Службени Гласник БиХ“, број 44/04), а у вези са чланом 6. став 1. тачке а) и ф) Закона о стандардизацији Босне и Херцеговине („Службени Гласник БиХ“, број 19/01), директор Института за стандардизацију Босне и Херцеговине доноси:

BAS УПУТСТВО

за припремање, доношење и објављивање BAS стандарда и других докумената босанскохерцеговачке стандардизације

Увод

Ово упутство израђено је на основу документа *CEN/CENELEC Internal Regulations – Part 2: Common rules for standardization work* из 2013. године, *ISO/IEC Directives – Part 1: Consolidated ISO Supplement – Procedures specific to ISO* из 2015. године и *ISO/IEC Directives, Part 2: Rules for the structure and drafting of International Standards* из 2011. године. У Упутство су уграђена рјешења која одражавају усаглашеност приступа, али су прилагођена властитим потребама и могућностима.

1. Подручје примјене

Ово упутство се примјењује када се утврђују процедуре које треба слиједити код припремања, доношења, објављивања *BAS* стандарда, било да су то изворни *BAS* стандарди, или стандарди и други стандардизацијски документи преузети од међународних и европских организација за стандардизацију.

BAS U 8.5-03 намијењено је за употребу особљу Института и техничким тијелима, посебно предсједницима и секретарима техничких тијела, те свима који су укључени у израду нацрта стандарда и нацрта других *BAS*-ових докумената доступних јавности.

2. Упућивање на друге документе

Одредбе докумената на које ово упутство упућује истовремено важе и као његове одредбе. Наведена издања су важна у вријеме објављивања овог упутства, а када се оно примјењује, користе се најновија издања наведених докумената:

- *Правилник о процедури припремања, доношења и објављивања босанскохерцеговачких стандарда* („Службени гласник БиХ“, број 49/09)
- *BAS U 8.5-01:2016, Упутство о означавању и регистровању докумената босанскохерцеговачке стандардизације,*
- *BAS U 8.5-02:2016, Упутство о структури и обликовању босанскохерцеговачких стандарда и других докумената доступних јавности,*
- *BAS U 8.5-04:2016, Упутство о преузимању међународних и европских стандарда и других докумената који нису стандарди,*
- *BAS U 8.5-05:2016, Упутство о означавању и регистровању тијела за припрему докумената босанскохерцеговачке стандардизације,*
- *BAS EN 45020:2009, Стандардизација и сродне дјелатности – Опћи рјечник,*
- *BAS PO 8.5-01:2016, Пословник о раду стручних тијела Института*

- Уредба (EU) број 1025/2012 Европског парламента и Савјета о европској стандардизацији.

3. Основни појмови, дефиниције и скраћенице

За потребе овог упутства примјењују се појмови и дефиниције које су преузете из BAS EN 45020:2009 (EN 45020:2009, *IDT*; *ISO/IEC Guide 2:2004*, *IDT*) и *BAS U 8.5-01*, *BAS U 8.5-02* и *BAS U 8.5-04* те додатни појмови и њихове дефиниције које су преузете из других докумената и/или су прилагођене потребама овог упутства.

3.1 Основни појмови и дефиниције

3.1.1

нормативни документ

документ који утврђује правила, смјернице или карактеристике за мјере или њихове резултате

3.1.2

стандард

документ за општу и виšekратну употребу, донесен консензусом и одобрен од признатог тијела, који садржи правила, смјернице или карактеристике мјера, или њихове резултате и који има за циљ постизање оптималног степена уређености у датом контексту

3.1.3

међународни стандард

стандард, доступан јавности, који је усвојила нека међународна организација за стандардизацију и/или стандарде

3.1.4

регионални стандард

стандард, доступан јавности, који је усвојила нека регионална организација за стандардизацију и/или стандарде

3.1.5

национални стандард

стандард, доступан јавности, који је усвојило национално тијело за стандарде

3.1.6

консензус

општа сагласност коју карактерише одсуство трајног супротстављања заинтересованих страна о битним питањима расправе, а која се постиже у процесу који настоји узети у обзир гледишта свих учесника расправе, те усаглашавањем свих спорних чињеница

НАПОМЕНА Консензус нужно не значи једногласност.

3.1.7

преузимање неког међународног и/или европског стандарда (у национални нормативни документ)

објављивање националног нормативног документа, заснованог на одговарајућем међународном и/или европском стандарду, или изјава да тај међународни и/или европски стандард има исти статус као и национални нормативни документ, с тим да се назначе сва одступања (модификације) од тог међународног и/или европског стандарда, ако постоје

3.1.8

програм стандарда

план рада тијела за стандардизацију и/или стандарде, с пописом текућих задатака из стандардизације

3.1.9

пројекат стандарда

појединачни радни задатак у склопу програма стандарда

3.1.10

нацрт стандарда

предложени стандард који се даје на расправу, гласање или одобрење

3.1.11

корекција

уклањање штампарских, језичких и сличних грешака из објављеног текста неког нормативног документа

3.1.12

амандман

промјена, додавање или изостављање одређених дијелова из садржаја неког нормативног документа

3.1.13

ревизија

уношење свих потребних промјена у садржај и начин излагања неког нормативног документа

3.2 Додатни појмови и дефиниције

3.2.1

државни стандард Босне и Херцеговине (BAS)

стандард, доступан јавности, који је усвојило државно тијело за стандарде Босне и Херцеговине

[Закон о стандардизацији Босне и Херцеговине, „Службени гласник БиХ”, број 19/01, члан 2., тачка 1. о)]

3.2.2

европски стандард (EN)

стандард који је прихватио *CEN/CENELEC* и који се обавезно мора примијенити као идентични национални стандард те се морају повући сви њему конфликтни национални стандарди

НАПОМЕНА Термин „хармонизовани – усаглашени стандард” јесте термин који се користи у контексту директива новог приступа „*New Approach*” – види тачку 4.2 „*Guide to implementation of directives based on the New Approach and the Global Approach*”, издање 2000.

(*CEN/CENELEC Internal Regulations – Part 2:2013*, дефиниција 2.5)

3.2.3

хармонизовани документ (HD)

документ о усаглашавању

CENELEC стандард који се обавезно мора примијенити на националном нивоу, барем објављивањем његовог назива и броја *HD* те се морају повући сви конфликтни национални стандарди

(*CEN/CENELEC Internal Regulations – Part 2:2013*, дефиниција 2.9)

3.2.4

техничка спецификација

документ у којем се прописују технички захтјеви које треба да задовољи какав производ, процес или услуга

НАПОМЕНА 1 Кад год је могуће, техничка спецификација треба да укаже на процедуре помоћу којих се може одредити јесу ли испуњени одређени захтјеви.

НАПОМЕНА 2 Техничка спецификација може да буде стандард, дио стандарда или посебан документ независан од стандарда.

(BAS EN 45020:2009, дефиниција 3.4)

3.2.5

А-одступање

национално одступање од европског стандарда (и *HD* за *CENELEC*) које је проузроковано прописима чија је измјена изван надлежности националног члана *CEN/CENELEC*

(*CEN/CENELEC Internal Regulations – Part 2:2013*, дефиниција 2.17)

3.2.6

Б-одступање

национално одступање од документа за усаглашавање (*HD*) због посебних техничких захтјева који су дозвољени за одређено прелазно вријеме

(*CEN/CENELEC Internal Regulations – Part 2:2013*, дефиниција 2.18)

3.2.7

техничко одступање

(од међународног стандарда у регионалном или националном стандарду) било која разлика између техничког садржаја међународног стандарда и техничког садржаја регионалног и националног стандарда

(*ISO/IEC Guide 21-1:2005*, дефиниција 3.8)

3.2.8

технички извјештај

(TR)

документ који садржи податке различитих врста који су публиковани у стандардима или техничким спецификацијама

(*ISO/IEC Directives – Part 2:2011*;
CEN/CENELEC Internal Regulations – Part 2:2013)

3.2.9

водич (Guide)

документ који даје правила, оријентацију, савјете и препоруке у вези са стандардизацијом

(*ISO/IEC Directives – Part 2:2011*;
CEN/CENELEC Internal Regulations – Part 2:2013)

3.2.10

заинтересоване стране

правна и физичка лица заинтересована за процесе и резултате стандардизације (на примјер: компаније, мала и средња предузећа, управни органи, научно-истраживачке установе, тијела за оцјењивање усаглашености, друштвене организације, струковна удружења, стручњаци-појединци, итд.)

3.2.11

стручна тијела Института

тијела у оквиру којих се реализују пројекти стандардизације и усаглашавају интереси заинтересованих страна

3.2.12

технички комитети Института (BAS/TC)

тијела која обављају послове босанскохерцеговачке стандардизације и која прате рад једног одговарајућег међународног и/или европског техничког комитета или више њих

3.2.13

кореспондентни технички комитет/и

један европски и/или међународни комитет или више њих чији рад прати одређени технички комитет Института

3.3 Скраћенице које се користе у Упутству:

Институт:	Институт за стандардизацију Босне и Херцеговине
Савјет:	Савјет за стандардизацију Босне и Херцеговине
ISO:	Међународна организација за стандардизацију (<i>International Organization for Standardization</i>)
IEC:	Међународна комисија за електротехнику (<i>International Electrotechnical Commission</i>)
CEN:	Европски комитет за стандардизацију (<i>European Committee for Standardization</i>)
CENELEC:	Европски комитет за стандардизацију у електротехници (<i>European Committee for Electrotechnical Standardization</i>)
ETSI:	Европски институт за стандарде на подручју телекомуникација (<i>European Telecommunications Standards Institute</i>)
Пословник:	Пословник о раду стручних тијела Института
BAS стандард:	У овом упутству означава било који од наведених докумената босанскохерцеговачке стандардизације: стандард, техничку спецификацију, водич, технички извјештај, амандман итд.
prBAS:	Приједлог за рад на BAS стандарду
pnBAS:	Преднацрт BAS стандарда
nsBAS:	Нацрт BAS стандарда
psBAS:	Приједлог BAS стандарда
pps:	BAS стандард којем је након преиспитивања потврђена актуелност
BAS SMIS:	Информациони систем Института за управљање стандардима и информацијама (<i>BAS Стандард Манаџмент Информатион Систем</i>)
Гласник:	Службено гласило Института „ГЛАСНИК“
Веб-страница Института:	www.bas.gov.ba

4. Поступак обавјештавања

Институт има обавезу службеног обавјештавања европских организација за стандардизацију CEN-а и CENELEC-а о сваком новом пројекту изворног BAS стандарда (*notification*).

Институт је обавезан да обавијести CEN, CENELEC и ETSI о објављеним BAS стандардима и другим стандардизацијским документима насталим преузимањем европских стандарда и других европских стандардизацијских докумената, а у складу с правилима тих организација (*national implementation*).

5. Принцип мировања

Одлуке о увођењу или престанку периода мировања за одређене предмете европске стандардизације и одговарајућим роковима доносе мјеродавна тијела CEN-а, CENELEC-а и ETSI-ја.

Од датума почетка периода мировања Институт као придружени члан тих организација не смије да преузима никакву стандардизацијску радњу на националном нивоу која би могла да угрози припрему европског стандарда за који је утврђен период мировања и не смије да објављује нове или прерађене стандарде који нису у складу с постојећим европским стандардом и/или европским стандардом у припреми.

Период мировања примјењује се само на појединачни пројекат израде европског стандарда тј. на нови предмет рада који је прихватило мјеродавно европско тијело за стандарде с јасно утврђеним подручјем примјене и циљаним датумом издавања. Не примјењује се на подручја стандардизације или програме рада као такве.

Принцип мировања није прекршен ако Институт:

- а) упути на јавну расправу *nsBAS* с циљем доприноса међународној и европској стандардизацији,
- б) унутар три мјесеца од почетка периода мировања објави *BAS* стандард који је већ био одобрен,
- ц) пријави *CEN*-у, *CENELEC*-у или *ETSI*-ју прихватање *BAS* стандарда који је без измјена прихваћен међународни стандард (*ISO*, *IEC*), а одговарајући европски стандард не постоји.

У случајевима б) и ц) Институт се обавезује да ће *BAS* стандард усагласити с европским стандардом кад он буде донесен.

Институт подноси захтјев *CEN*-у, *CENELEC*-у или *ETSI*-ју у писаном облику у којем тражи одступање од примјене принципа мировања, ако у предмету за који траје период мировања Институт жели да:

- 1) измијени постојећи изворни *BAS* стандард,
- 2) објави нови изворни *BAS* стандард,
- 3) прихвати нацрт европског стандарда (телекомуникационог низа) као *BAS* стандард,
- 4) преузме на националном нивоу коју другу радњу која може да угрози планирано европско усклађивање.

Као придружена чланица *CEN*-а и *CENELEC*-а, Институт ће имати право у било које вријеме захтијевати преиспитивање периода мировања за одређени предмет рада.

Кад се ради на изворном *BAS* стандарду (стандард који није усаглашен с европским стандардом или се ради о новом подручју), Институт је дужан придржавати се Процедуре за нотификацију *BAS* стандарда.

6. Ауторска права и права умножавања

У складу с чланом 12. Закона о стандардизацији Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ”, број 19/01), *BAS* стандарди издају се као посебне публикације и заштићене су у складу са законом те националним и међународним прописима о ауторским правима.

Забрањено је умножавање *BAS* стандарда које издаје Институт, или њихових дијелова, у било којем облику без писане дозволе Института.

Сва ауторска права и права употребе нацрта стандарда (*ns*), приједлога стандарда (*ps*) и *BAS* стандарда које издаје Институт припадају Институту за стандардизацију Босне и Херцеговине.

Политика Института и начин дистрибуције и продаје *BAS* стандарда на територији Босне и Херцеговине у складу је с међународним правилима која се односе на ауторска права, искоришћавање ауторских права и продају *ISO/IEC*-ових публикација и европским правилима која

се односе на ауторска права, искоришћавање ауторских права и продају CEN/CENELEC-ових публикација.

7. Припремање, доношење и објављивање BAS стандарда

7.1 Уопштено

7.1.1 Објављивање и доношење BAS стандарда, дијелова и допуна BAS стандарда резултат је цијелог низа контролисаних и координираних активности у оквиру јединственог процеса – пројекта.

7.1.2 Активности на планирању, припреми и доношењу BAS стандарда одвијају се у стручним тијелима преписком или на сједницама, а у организацији и уз подршку Института. Сједнице стручних тијела треба пажљиво планирати и организовати, користећи притом утврђене обрасце: BAS O 8.5-08, BAS O 8.5-09, BAS O 8.5-10 и друге по потреби.

7.1.3 BAS стандарди се припремају, доносе и објављују по истој процедури било да су припремљени као изворни стандарди, или да су преузети стандарди међународних и/или европских организација за стандардизацију или су национални стандарди других земаља.

7.1.4 Припремање, доношење и објављивање BAS стандарда одвија се у фазама (види табелу 1). Завршетак сваке фазе за резултат има одговарајући документ.

Табела 1. Фазе у припремању, доношењу и објављивању BAS стандарда и резултирајући документи

Фаза		Документ	
Ознака фазе	Назив	Назив	Скраћенице
Фаза 1	Прихватање иницијативе и планирање	Приједлог за рад на новом BAS стандарду, нацрт и планови рада	<i>prBAS</i> , <i>pnBAS</i>
Фаза 2	Утврђивање нацрта	Нацрт BAS стандарда	<i>nsBAS</i>
Фаза 3	Утврђивање приједлога	Приједлог BAS стандарда	<i>psBAS</i>
Фаза 4	Доношење и објављивање	BAS стандард	<i>BAS</i>
Фаза 5	Преиспитивање	Потврђивање актуелности BAS стандарда, ревизија BAS стандарда и повлачење BAS стандарда	<i>pps</i>

7.2 Прихватање иницијативе и планирање (Фаза 1)

7.2.1 Приједлози за рад на новом BAS стандарду (*prBAS*) (фаза израде 00.00), који припадају подручју рада активних BAS/TC-а, (види Пословник, од 4.1.5 до 4.1.9) усмјеравају се према секретаријатима одговарајућих BAS/TC-ова уз додатне информације и препоруке које уобичајено дају сарадници у Институту. Чланови BAS/TC-а своје приједлоге за рад (*prBAS*) такође требају на вријеме да доставе секретаријату ради евиденције и благовременог информисања осталих чланова и Института.

7.2.2 Приједлози за рад на новом стандарду морају да садрже што више информација, а пожељно је да се користи образац BAS O 8.5-02. Ако се приједлог за рад односи на изворни BAS стандард, мора да га прати текст документа који је основа за стандард, или информације које ће омогућити BAS/TC-у и Институту да одреде обим подршке за израду новог BAS стандарда и да планирају вријеме за његово завршавање. Ако уз приједлог није достављена копија релевантног документа, Институт приједлог допуњава информацијама о могућностима набавке и преузимања наведених докумената, имајући у виду обавезе Института у вези са заштитом ауторских права. Уколико

Институт располаже документом, може се према потреби приложити копија цијелог или дијелова документа.

НАПОМЕНА Кад су секретаријати *BAS/TC*-ова изван Института, њима се доставља копија *prBAS*-а, а оригинал се одлаже у Институту и уз њега се касније прилаже став *BAS/TC*-а, одлука директора Института и остале информације у вези с *prBAS*.

7.2.3 Технички секретар у договору с предсједником *BAS/TC*-а утврђује приоритет разматрања *prBAS*-а и упућује га члановима *BAS/TC*-а (фаза израде 10.20). Ради ефикасности у раду *BAS/TC*-а, предсједник може разматрање приједлога за рад повјерити већ основаним *WG*-има, члану *BAS/TC*-а или оформити *AG* како би размотрили *prBAS* и предложили одговарајућа рјешења.

7.2.4 Радни документи за чланове *BAS/TC*-а/*WG*-а доступни су преко веб-платформе Института – заштићено подручје само за чланове *BAS/TC*-а/*WG*-а (*BAS SMIS*) у флеш верзији пдф документа само за читање стандарда.¹⁾

7.2.5 На сједницама чланови стручног тијела разматрају *prBAS* с аспекта:

- подручја примјене новог *BAS* стандарда и потреба заинтересованих страна,
- значаја и хитности доношења предложеног *BAS* стандарда,
- могућности прихватања предложеног документа као преднацрта (*pnBAS*), било да се ради о припреми изворног стандарда или преузимању међународних, европских стандарда или стандарда других земаља,
- неопходних модификација понуђеног документа ради његовог прихватања као *pnBAS*,
- утицаја новог *BAS* стандарда у технолошком, економском и правном смислу његове примјене,
- терминског плана доношења *BAS* стандарда.

7.2.6 За међународне, европске и националне стандарде других земаља с којима је склопљен уговор, а који су предложени за преузимање и објављивање као *BAS* стандарди, потребно је размотрити и сљедеће:

- да ли је документ који треба преузети у супротности с неким од важећих закона, прописа или *BAS* стандарда,
- да ли преузимање документа омогућава да се избјегне упућивање на гранске документе или документе других држава,
- приједлог најрационалније методе за преузимање, узимајући у обзир садржај, ширину примјене, степен усаглашености, финансијске могућности и потребно вријеме.

НАПОМЕНА У којем обиму чланови стручног тијела могу да одговоре на наведена питања зависи од расположивих информација. У сваком случају, информације треба записати, поново провјерити и допунити и у фази утврђивања нацрта стандарда, те током јавне расправе. Обим и квалитет информација требају омогућити коректан приједлог *BAS/TC*-а при доношењу *BAS* стандарда, а њихова евиденција ефективнији рад *BAS/TC*-а.

7.2.7 Закључке о прихватању или оспоравању приједлога за рад (фаза израде 10.60) утврђују чланови *BAS/TC*-а у складу с тачком 7. *BAS PO* 8.5-01. Технички секретар мишљење *BAS/TC*-а уписује на полеђини обрасца *BAS O* 8.5-02 и о истом писмено обавјештава Институт.

7.2.8 Директор Института у складу с плановима и могућностима Института доноси коначну одлуку о прихватању или одбијању *prBAS* и о одлуци обавјештава секретаријат *BAS/TC*-а и покретача иницијативе. Активности на разматрању и прихватању приједлога морају се завршити у току три мјесеца од његовог подношења.

¹⁾ Омогућено је само читање документа који на свакој страници садржи водени жиг с подацима корисника као мјера заштите ауторског права.

7.2.9 Ако *prBAS* не прати одговарајући документ, који би се могао прихватити као *rpBAS*, или су потребне значајне промјене на понуђеном документу, директор Института у договору с покретачем иницијативе утврђује задатке и обавезе заинтересованих страна (фаза израде 10.92), те обим и врсту помоћи коју може да пружи Институт. У вези с тим мора постојати запис.

7.2.10 Када је приједлог за рад прихваћен (фаза израде 10.99), а пратећи документ задовољава договорене захтјеве и захтјеве из *BAS* упутстава, о чему треба да постоји и мишљење *UG*-а (види Пословник, 4.5) он се региструје (фаза израде 20.00) и, ако је потребно, добива ознаку, а *BAS/TC* га укључује у своје планове рада, образац *BAS O 8.5-11*.

7.2.11 Институт обавјештава *CEN* и *CENELEC* о покретању поступка израде изворног *BAS* стандарда у складу с правилима тих тијела, непосредно након доношења одлуке о покретању израде изворног *BAS* стандарда и кад се пројекат упише у програм рада *BAS/TC*-а.

7.2.12 Предсједници и координатори *BAS/TC*-а одговорни су за припрему приједлога планова рада *BAS/TC*-а, а при том треба да узму у обзир:

- акте који дефинишу циљеве и политику Института на подручју стандардизације,
- важеће међународне и европске стандарде из предметног подручја и планове рада одговарајућих тијела међународних/европских организација за стандардизацију,
- потребе за ревизијом *BAS* стандарда из подручја рада *BAS/TC*-а,
- све везе које постоје међу стандардима као и тренутни статус, те процјену времена и средстава за завршавање активности на припреми стандарда,
- пројекте који нису завршени у претходној години.

7.2.13 При припреми планова мора се дати приоритет пројектима који за резултат имају објављивање *BAS* стандарда од којих зависи примјена других *BAS* стандарда.

7.2.14 Приједлог плана рада *BAS/TC*-а треба да садржи:

- a) листу пројеката стандарда уз сљедеће податке:
 - референтне бројеве и називе пројеката (*BAS* стандарда),
 - референтне бројеве и друге податке о међународним, европским и националним стандардима као изворним документима који су подлога за припрему, доношење или ревизију *BAS* стандарда,
 - *ICS* класификациони број,
 - ознаку методе која се предлаже при преузимању међународних и/или европских стандарда,
 - ознаке *WG*-ова (ако постоје) који треба да реализују пројекте,
 - ознаку документа који је у примјени до објављивања новог стандарда, ако је погодно,
 - напомене о посебним условима, ако су потребни, за реализовање неког пројекта (нпр. ознаке других *BAS/TC*-ова с којима ће *BAS/TC* сарађивати, ознаке директива које упућују на дати стандард итд.),
 - фазу израде,
 - планиране рокове завршетка сваког пројекта,
 - и друге податке за које се укаже потреба.
- b) план одржавања сједница;
- c) остале активности *BAS/TC*-а, нпр. преиспитивање актуелности *BAS* стандарда из подручја рада *BAS/TC*-а, учествовање у раду одговарајућих међународних и/или европских комитета/поткомитета итд.

7.2.15 Преиспитивање *BAS* стандарда у подручју рада стална је активност *BAS/TC*-а и његових *WG*-ова. Разматрање нових издања преузетих међународних и/или европских стандарда и увођење одговарајућих *BAS* стандарда сматра се приоритетом, како би се одржала њихова актуелност. Секретаријат *BAS/TC*-а разматрање нових издања преузетих стандарда укључује у план *BAS/TC*-а у тренутку кад су одговарајући документи доступни у Институту.

7.2.16 Приједлог плана рада, образац *BAS O 8.5-11*, прати и приједлог извјештаја о раду *BAS/TC*-а у претходној години с јасно назначеним недовршеним пројектима, фазом у којој се налазе и разлозима њиховог неизвршења.

7.2.17 Приједлог извјештаја о раду у текућој години и плана рада *BAS/TC*-а за наредну годину технички секретар дистрибуше члановима *BAS/TC*-а и организује сједницу на којој чланови разматрају и усвајају извјештај о раду *BAS/TC*-а (види Пословник, 4.2.21) односно, утврђују план рада *BAS/TC*-а за наредну годину.

7.2.18 Извјештаје о раду *BAS/TC*-а и планове рада *BAS/TC*-а за наредну годину технички секретари достављају Институту у задњем кварталу текуће године, ради усаглашавања планова рада на нивоу Института, евиденције потешкоћа у раду *BAS/TC*-а и њиховог отклањања. Институт на вријеме обавјештава секретаријате *BAS/TC*-а о датуму кад треба доставити извјештаје о раду и планове рада *BAS/TC*-а.

7.2.19 Директор Института разматра и одобрава планове рада *BAS/TC*-а и ако је потребно, при томе се консултује с предсједницима *BAS/TC*-ова.

7.2.20 Пројекти који не могу да буду реализовани у оквиру већ основаних *BAS/TC*-ова поново се разматрају и оцјењује се потреба за оснивањем нових *BAS/TC*-ова. У договору с предлагачима даје се приједлог подручја рада нових *BAS/TC*-ова и планира њихово оснивање.

7.2.21 Планови рада *BAS/TC*-а су основа за годишњи план рада државне стандардизације кога припрема Институт као дио свог програма рада. Савјет утврђује годишњи план државне стандардизације и надзире његову реализацију.

7.2.22 Годишњи план државне стандардизације, поред плана *BAS* стандарда који ће бити донесени и објављени, садржи и план (развоја) изворних *BAS* стандарда који су у припреми, план преиспитивања изворних *BAS* стандарда, план стандарда за превођење, те план формирања нових *BAS/TC*-ова уз навођење оквирног подручја рада.

НАПОМЕНА Развој изворних *BAS* стандарда до фазе кад се могу прихватити као преднацрти стандарда, преиспитивање изворних *BAS* стандарда, као и превођење међународних/европских стандарда које треба преузети и објавити као *BAS* стандарде захтијевају додатно ангажовање сарадника у Институту и изван њега, вријеме, те материјалне ресурсе. Како ти ангажмани могу да варирају и по обиму и по садржају, ове мјере/задачи се издвајају, посебно билеже и планирају.

7.2.23 Годишњи план државне стандардизације, тј. Програм рада Института на усвајању стандарда и других стандардизацијских докумената објављује се у електронском облику једном годишње на веб-страници Института. Информација о томе објављује се на веб-страници Института и у Гласнику. Реализовање годишњег плана преиспитује Савјет након шест мјесеци, кад се уносе потребне корекције, и на крају текуће године, кад се сумирају резултати и планирају мјере ради побољшања.

7.2.24 На основу одобрених планова рада, предсједник *BAS/TC*-а и технички секретар припремају оперативне планове рада *BAS/TC*-а. У циљу повећања оперативности, у раду *BAS/TC*-а за неке пројекте могу се оформити *AG*-ови.

7.2.25 Технички секретар, односно координатор *BAS/TC*-а уноси релевантне податке о пројекту *BAS* стандарда који је одобрен планом рада *BAS/TC*-а у *BAS SMIS*, односно каталог *BAS* стандарда на веб-страници Института.

7.3 Утврђивање нацрта (Фаза 2)

7.3.1 На основу утврђеног плана рада приступа се фази 2, која обухвата утврђивање нацрта *BAS* стандарда (*nsBAS*).

7.3.2 Технички секретар региструје *pnBAS* (фаза израде 30.00) и истог дистрибуише члановима у складу с Пословником ради достављања примједби, а по потреби и ради изјашњавања с назнаком датума за примање одговора. Уз *pnBAS* треба доставити и обрасце *BAS O 8.5-12* и *BAS O 8.5-14*, као и образац за коментаре (*BAS O 8.5-17*) који служе за размјену информација између техничког секретара и чланова *BAS/TC*-а, а које се тичу упућивања примједби и наредних корака у развоју пројекта (фаза израде 30.20).

НАПОМЕНА У случају преузимања међународног и/или европског или стандарда друге земље, преднацртом се сматра оригинални документ или његов превод. Разматрање се односи на могућности примјене стандарда у Босни и Херцеговини, односно коректност превода. Кад и како се могу унијети потребне националне измјене, може се видјети у *BAS U 8.5-04*.

7.3.3 Одмах након истека рока за разматрање *pnBAS*-а, технички секретар систематизује приспјеле примједбе, користећи се образцем *BAS O 8.5-15* (фаза израде 30.60). На основу разматрања приспјелих примједби, предсједник уз помоћ техничког секретара и уз консултације, ако је потребно, с предсједником *WG*-а и/или извјестиоцем *AG*-а, те члановима *BAS/TC*-а, доноси одлуку о начину даљег рада као што су:

- писмено изјашњавање чланова *BAS/TC*-а о прихватању *pnBAS*-а као *nsBAS*-а користећи се образцем *BAS O 8.5-14* и сумирање истих користећи се образцем *BAS O 8.5-33*,
- сазивање сједнице *BAS/TC*-а и разматрање текста *pnBAS*-а и примједби на сједници, или
- израду ревидираног *pnBAS*-а.

7.3.4 Писмено изјашњавање може се организовати ако је одговарајући *AG* или *WG* разматрао *pnBAS* и предложио *BAS/TC*-у да исти утврди као *nsBAS*. Секретаријат доставља члановима *BAS/TC*-а мишљење и приједлог *WG*-а/*AG*-а уз потребне информације и приједлог предсједника *BAS/TC*-а да се писмено изјасне о истом. На основу резултата изјашњавања чланова *BAS/TC*-а, а у складу с Пословником, предсједник доноси одлуку о утврђивању *nsBAS*-а и његовом упућивању на јавну расправу.

7.3.5 Сједнице *BAS/TC*-а ради утврђивања нацрта организују се, сазивају (образац *BAS O 8.5-08*) и воде у складу с Пословником и утврђеним планом сједница. На сједници чланови *BAS/TC*-а разматрају текст *pnBAS*-а и примједбе упућене прије сједнице или на самој сједници. Уколико су усаглашени ставови чланова *BAS/TC*-а о свим примједбама, прихватањем текста *pnBAS*-а, уз прихваћене измјене, утврђује се нацрт стандарда (*nsBAS*). Иzmјене се накнадно уносе у текст према записнику са сједнице, образац *BAS O 8.5-09*.

7.3.6 Ако је рад *BAS/TC*-а организован тако што се сваки *WG/AG* бави конкретним подручјем/проблемом унутар *BAS/TC*-а, тада чланови *BAS/TC*-а разматрају закључке *WG*-а/*AG*-а у вези с одређеним стандардима, разрјешавају спорне елементе и одлучују о приједлозима и верификују закључке *WG*-а/*AG*-а те утврђују нацрт стандарда.

7.3.7 Треба настојати да се одлука о утврђивању нацрта стандарда (*nsBAS*) донесе на бази консензуса (види тачку 3). Ради тога предсједник *BAS/TC*-а мора да процијени да ли постоји довољна подршка за прихватање *pnBAS*-а као *nsBAS*-а, или се о томе требају чланови изјашњавати појединачно.

7.3.8 У случају да се не може постићи консензус, сматра се да је *pnBAS* утврђен као нацрт *BAS* стандарда (*nsBAS*), ако га прихвате двије трећине укупног броја чланова *BAS/TC*-а (види Пословник, 4.2.10), изјашњавањем на сједници и/или путем обрасца.

7.3.9 Уколико се примједбе на текст *pnBAS*-а односе на суштинске елементе будућег *BAS* стандарда, а не може се постићи усаглашавање ставова чланова *BAS/TC*-а, предсједник *BAS/TC*-а

може да предложи да се оформи *AG*, односно да се продужи мандат оформљеном *AG*-у уз укључивање чланова *BAS/TC*-а међу којима не постоји усаглашеност у ставовима о спорним питањима. На основу закључака са сједнице, *AG* треба да припреми ревидирани *pnBAS*, који треба да достави члановима *BAS/TC*-а, као што је назначено у 7.3.2 овог упутства (фаза израде 30.92).

7.3.10 Ако се не постигне усаглашавање ставова чланова *BAS/TC*-а о утврђивању *nsBAS*-а или изради ревидираног *pnBAS*-а, *BAS/TC* може да предложи директору Института одустајање од даљег рада на развоју стандарда. Такав приједлог мора се детаљно образложити (фаза израде 30.98).

7.3.11 Технички секретар је одговоран да коначан текст *nsBAS*-а у потпуности одражава закључке *BAS/TC*-а, донијете на сједницама или преписком. У случају значајнијих измјена у тексту документа, он може да захтијева поново лекторисање или консултације с лектором у вези с унијетим измјенама, о чему мора да постоји запис.

7.3.12. Након уношења свих утврђених измјена и уређивања коначног текста документа, предсједник *BAS/TC*-а исти одобрава као *nsBAS*, а секретаријат припрема извјештај о утврђивању нацрта стандарда, образац *BAS O 8.5-18* (фаза израде 30.99). Тиме се Фаза 2 завршава.

НАПОМЕНА Потребни подаци о већем броју стандарда који се упућују на разматрање и/или јавну расправу могу се дати у Листи стандарда, образац *BAS O 8.5-19*.

7.4 Утврђивање приједлога стандарда (Фаза 3)

7.4.1 Технички секретар региструје *nsBAS* (фаза израде 40.00), припрема обрасце *BAS O 8.5-16* и *BAS O 8.5-20* те исте уз текст *nsBAS*-а, листу стандарда за јавну расправу, образац *BAS O 8.5-19* и Извјештај о утврђивању нацрта стандарда доставља Институту ради организовања јавне расправе.

НАПОМЕНА Нацрти *BAS* стандарда који су методом проглашавања преузети међународни/европски стандарди не региструју се појединачно, већ се региструје заједничка листа и саставља заједнички извјештај о утврђивању нацрта стандарда.

7.4.2 На основу Извјештаја о утврђивању нацрта стандарда и листе стандарда за јавну расправу, на веб-страници Института објављује се јавна расправа (фаза израде 40.20) и дају се:

а) опште информације:

- да су нацрти стандарда заинтересованим доступни у Институту,
- да се примједбе требају доставити Институту,

б) посебне информације:

- референтни бројеви нацрта *BAS* стандарда,
- језик преузимања нацрта *BAS* стандарда,
- број страница нацрта *BAS* стандарда,
- фаза израде,
- рок за достављање примједби,
- референтни бројеви и називи изворних докумената и ознаке степена усаглашености,
- називи нацрта *BAS* стандарда,
- подручје примјене нацрта *BAS* стандарда,
- ознака и назив одговарајућег *BAS/TC*-а,
- *ICS* класификациони број,
- назив подручја стандардизације којем нацрт *BAS* стандарда припада,

- ознаку *EU* директиве/уредбе са којом је референтни број изворног стандарда/документа хармонизован, и
- референтни број важећег документа који треба повући у случају објављивања новог *BAS* стандарда.

Технички секретар односно координатор *BAS/TC*-а уноси релевантне податке о нацрту *BAS* стандарда који су на јавној расправи у *BAS SMIS*, односно каталог *BAS* стандарда на веб-страници Института.

7.4.3 Нацрт *BAS* стандарда у току јавне расправе јавно је доступан документ.

7.4.4 Поред објављивања јавне расправе на веб-страници Института, Институт може, у договору с предсједником *BAS/TC*-а, директно информисати неке организације и појединце писменим или електронским обавјештењем о стандардима који су на јавној расправи.

7.4.5 Радни материјал за друге организације или појединце, као и друге заинтересоване стране које се обавјештавају о јавној расправи и захтијевају радни материјал на увид ради давања коментара, доступан је на папиру или у електронским облику (види 7.2.4).

7.4.6 Рок за достављање примједби на *nsBAS* је 60 дана од дана објављивања јавне расправе на веб-страници Института (у случају потребе може да буде скраћен на најмање 30 дана).

Током јавне расправе Институт заступа примједбе босанскохерцеговачке јавности и примједбе из других држава на објављени нацрт *BAS* стандарда. По истеку јавне расправе, *BAS/TC* разматра пристигле примједбе. Примједбе се могу прихватити или одбацити с образложењем, а подносилац примједба обавјештава се о одлуци *BAS/TC*-а. Примједбе не може да даје члан *BAS/TC*-а/*WG*-а који је израдио нацрт *BAS* стандарда и одобрио његово упућивање на јавну расправу.

Заинтересована страна своје примједбе на предложени *nsBAS* доставља Институту путем обрасца *BAS O 8.5-20* и обрасца за коментаре (образац *BAS O 8.5-17*).

7.4.6.1 Преузимање међународног и/или европског стандарда може се радити и по скраћеном поступку.

7.4.6.2 Скраћени поступак преузимања примјењује се у посебним случајевима уз образложење, (нпр. због потребе за стандардом, или за преузимање хармонизованих стандарда који подржавају директиве новог приступа ако због недовољног интереса субјеката нису формиран *BAS/TC*-ови и слично).

7.4.6.3 Приједлог за скраћени поступак може дати Савјет, Институт или стручно тијело Института. Приједлог треба да буде документован. Одлуку доноси директор Института.

7.4.6.4 Скраћени поступак спроводи Институт путем *ad hoc* групе (*AG*) (види Пословник, 4.4.4). У том случају пројекат не пролази све фазе развоја, али **се мора** дати обавјештење на веб-страници Института и мора се спровести јавна расправа која не може да траје мање од 30 дана.

7.4.7 Након истека рока одређеног за достављање примједби, у Институту се припрема извјештај о спроведеној јавној расправи о нацртима стандарда, образац *BAS O 8.5-21*, који се уз прикупљене примједбе доставља секретаријату *BAS/TC*-а (фаза израде 40.60). (Детаљи о начину регистровања Извјештаја могу се наћи у додатку А).

7.4.8 Ако у току јавне расправе није било примједби које се односе на примјену и садржај стандарда, предсједник *BAS/TC*-а може да донесе одлуку о утврђивању приједлога стандарда (*psBAS*) на основу извјештаја о спроведеној јавној расправи и овлашћења које су му чланови *BAS/TC*-а дали, а које се односи на одређени стандард или групу стандарда. У том случају се на наредној сједници подноси извјештај члановима *BAS/TC*-а о резултатима јавне расправе и одлуци предсједника.

7.4.9 Ако Извјештај о спроведеној јавној расправи садржи и приспјеле примједбе и/или коментаре, технички секретар исте систематизује (може се користити образцем *BAS O 8.5-15*), а предсједник *BAS/TC*-а разматра примједбе и оцјењујући њихов значај у договору с предсједником *WG*-а или извјестиоцем *AG*-а одлучује да:

- предложи измјене, уважавајући приспјеле примједбе и омогући члановима *BAS/TC*-а да се путем обрасца *BAS O 8.5-14* изјасне о измјенама као и прихватању *nsBAS*-а као *psBAS*-а,
- сазове сједницу *BAS/TC*-а, ако се приспјеле примједбе односе на суштину стандарда.

7.4.10 Позив за сједницу *BAS/TC*-а на којој се разматрају примједбе и утврђује текст *nsBAS*-а може се упутити и учесницима у јавној расправи који су доставили примједбе на *nsBAS*.

7.4.11 Приједлог стандарда (*psBAS*) може се утврдити консензусом или ако је за такав приједлог гласало више од двије трећине укупног броја чланова *BAS/TC*-а.

7.4.12 Ако је због прихватања примједби дошло до значајнијих промјена у тексту *nsBAS*-а, *BAS/TC* мора да припреми друго издање *nsBAS*-а, да га одобри и поново упутити на јавну расправу (фаза израде 40.93).

7.4.13 Уколико не постоји сагласност у погледу прихватања *nsBAS*-а као *psBAS*-а, на сједници се може донијети и одлука о враћању пројекта у фазу 1 (види 7.2), или упућивању приједлога директору Института да се одложи или одустане од рада на пројекту (фаза израде 40.98).

7.4.14 У свим случајевима технички секретар дужан је да припреми извјештај о утврђивању приједлога стандарда, образац *BAS O 8.5-22*. Ако је потребно, овај извјештај прати текст примљених примједби и закључци *BAS/TC*-а о свакој достављеној примједби/коментару, при томе се може користити образац *BAS O 8.5-15*. Извјештај мора да одобри предсједник *BAS/TC*-а.

7.4.15 Институт је дужан да обавијести учеснике у јавној расправи који су доставили примједбе на *nsBAS* о одржавању сједнице и/или закључцима *BAS/TC*-а у вези с упућеним примједбама (види Пословник).

7.4.16 Након уношења измјена у текст *nsBAS* у складу са записником са сједнице и одобравања од предсједника *BAS/TC*-а, *nsBAS* добива статус *psBAS*-а (фаза израде 40.99). Технички секретар припрема збирни извјештај о развоју *BAS* стандарда, образац *BAS O 8.5-23*, те приједлог о одобравању и објављивању босанскохерцеговачког стандарда, образац *BAS O 8.5-24*. Ако се истовремено доноси одлука о одобравању и објављивању већег броја босанскохерцеговачких стандарда, тада се прави листа стандарда, образац *BAS O 8.5-19*. Листа садржи све релевантне податке за сваки појединачни стандард.

7.5 Доношење и објављивање стандарда (Фаза 4)

7.5.1 Регистравањем *psBAS*-а (фаза израде 50.00) и докумената наведених у 7.4.14 почиње нова фаза. Текст *psBAS*-а се доставља Сектору за информационо-документационе послове ради техничке обраде.

7.5.2 Након техничке обраде текста стандарда, координатор обавезно провјерава да ли штампани текст *psBAS*-а задовољава захтјеве дате у *BAS U 8.5-02* и *BAS U 8.5-04*.

7.5.3 Текст будућег *BAS* стандарда уз комплетне пратеће документе (види 7.4.16 и Пословник, 4.5) достављају се одговорном лицу ради увида у спроведену процедуру и давање сагласности (фаза израде 50.99).

7.5.4 На основу приложених докумената *BAS/TC*-а, текста *BAS* стандарда и/или листе стандарда за одобравање и објављивање и приједлога за одобравање и објављивање стандарда, директор Института доноси одлуку о одобравању и објављивању босанскохерцеговачког стандарда, образац *BAS O 8.5-25* (фаза израде 60.60).

7.5.5 Технички секретар, односно координатор *BAS/TC*-а уноси релевантне податке о објављеном *BAS* стандарду у *BAS SMIS*, односно каталог *BAS* стандарда на веб-страници Института.

7.5.6 Текст *BAS* стандарда и/или копија Листе стандарда за одобравање и објављивање на папиру заједно с копијом одлуке директора Института достављају се Сектору за информационо-документационе послове, а оригинали тих докумената архивишу се у писарници Института.

7.5.6 *BAS* стандарди се издају као посебне публикације Института.

7.5.7 Сектор за информационо-документационе послове одговоран је за обављање свих послова у вези с чувањем оригинала, продајом и дистрибуцијом стандарда. Осим тога он треба да обезбиједи:

- објављивање информације о новим *BAS* стандардима у Гласнику,
- прикупљање информација о *BAS* стандардима у примјени (штампарске грешке, примједбе и сл.) и достављање истих Сектору за стандарде.

7.6 Преиспитивање *BAS* стандарда (Фаза 5)

7.6.1 Сваки *BAS* стандард мора се преиспитати најмање једном у пет година. Редовна преиспитивања *BAS* стандарда иницира Институт. Преиспитивање *BAS* стандарда (фаза израде 90.20) обавља *BAS/TC* који је за њега одговоран. Преиспитивање обухвата и оцјену степена до којег *BAS* стандард прати развој технологије и потребе тржишта те како је примљен у пракси (фаза израде 90.60).

Чланови *BAS/TC*-а већином гласова утврђују да ли треба:

- ревидирати *BAS* стандард (фаза израде 90.92),
- потврдити актуелност *BAS* стандарда (ппс) (фаза израде 90.93),
- повући *BAS* стандард (фаза израде 95.99).

7.6.2 Ревизија може да буде и посљедица праћења промјена и ревизије међународних и/или европских стандарда који су преузети и имају статус одговарајућег *BAS* стандарда. При припреми планова рада *BAS/TC*-а, ревизије тих *BAS* стандарда требале би да буду приоритет (види тачку 8).

7.6.3 Секретаријати *BAS/TC*-а морају да обавијесте Институт о резултатима преиспитивања изворних *BAS* стандарда, закључцима *BAS/TC*-а, посебно ако је преиспитивањем потврђена њихова актуелност и валидност. Технички секретар, односно координатор *BAS/TC*-а у Институту, о томе писмено обавјештава Сектор за информационо-документационе послове који такву информацију објављује у Гласнику.

Технички секретар односно координатор *BAS/TC*-а уноси релевантне податке о потврђеном/им стандарду/има (фаза израде 90.93 и датум потврђивања) у *BAS SMIS*, односно каталог *BAS* стандарда на веб-страници Института.

7.6.4 За ревизију стандарда примјењују се исти кораци као и за припрему новог стандарда (види 7.2 до 7.5).

НАПОМЕНА Процедура, описана у 7.2, за представљање приједлога рада на новом *BAS* стандарду не примјењује се на ревизије које су резултат систематског преиспитивања постојећих *BAS* стандарда.

7.6.5 *BAS/TC* може да предложи повлачење *BAS* стандарда који нису у примјени због превазиђених рјешења која се нуде и/или подручја примјене које третирају, као и с обзиром на обавезе које проистичу из чланства у европским организацијама за стандардизацију *CEN*, *GENELEC* и *ETSI*, у случају када је предметни стандард у супротности с објављеним европским стандардом, те повлачење *BAS* стандарда чији су еквиваленти као резултат рада (преиспитивања) европске/међународне стандардизације повучени без замјене. Приједлог за повлачење *BAS*

стандарда (подаци о њима могу се дати на Листи стандарда за повлачење, образац *BAS O 8.5-27*) који је прихватила већина чланова *BAS/TC*-а (фаза израде 95.20) упућује се на јавну расправу, објављивањем одговарајуће информације на веб-страници Института или у Гласнику.

7.6.6 Заинтересоване стране у току јавне расправе могу да упуте примједбе. Примједбе које оспоравају повлачење стандарда који се примјењују у Босни и Херцеговини треба образложити и навести крајњи датум до када би стандард требао да остане у употреби.

7.6.7 Чланови *BAS/TC*-а разматрају примједбе приспјеле у току јавне расправе и доносе одговарајуће закључке и приједлоге. Приједлог стандарда за замјену/повлачење (обрасци *BAS O 8.5-24* и *BAS O 8.5-27*) који је прихватила већина чланова *BAS/TC*-а упућује се директору Института који доноси одлуку о повлачењу стандарда (образац *BAS O 8.5-25*) (фаза израде 95.99).

7.6.8 На основу Одлуке директора о повлачењу стандарда, Сектор за информационо-документационе послове преузима мјере у вези са:

- поступком за неважеће документе,
- објављивањем информације о повлачењу стандарда у Гласнику Института.

7.6.9 Технички секретар, односно координатор *BAS/TC*-а уноси релевантне податке о повученом/им стандарду/има (фаза израде 95.99 и датум повлачења) у *BAS SMIS*, односно каталог *BAS* стандарда на веб-страници Института.

7.7 Амандмани и техничке корекције на *BAS* стандарде

7.7.1 Постојећи *BAS* стандард може се током времена иновирати корекцијама и амандманима који се објављују као посебни документи. Издање *BAS* стандарда на које се ови документи односе остаје без промјена. Један амандман замјењује раније прихваћене и/или додаје нове техничке одредбе у постојећем *BAS* стандарду.

7.7.2 Процедура израде и објављивања амандмана мора да буде као што је описано у 7.2 до 7.5.

7.7.3 Институт одлучује да ли ће објавити амандман или ново издање *BAS* стандарда, које ће садржавати и одредбе предвиђене у амандману, у току припреме плана рада (види 7.2). Притом се узимају у обзир приједлози *BAS/TC*-а, финансијске могућности Института, интереси корисника *BAS* стандарда и обим измјена које се амандманом укључују у стандард.

НАПОМЕНА Уколико се предвиђа да ће бити чести амандмани на одредбе неког *BAS* стандарда, на почетку припреме амандмана мора се имати на уму могућност њиховог доношења као низа дијелова (види *BAS U 8.5-02*).

7.7.4 За иновирање постојећег изворног *BAS* стандарда могу се објавити два додатка (амандман и/или техничка корекција).

7.7.5 Техничке корекције се публикују ради:

- техничких грешака или нејасноћа у стандардима или другим документима које могу да доведу до њихове некоректне примјене,
- информација у стандардима које су застарјеле, а које немају утицаја на техничке нормативне елементе стандарда.

7.7.6 Кад се примијете наведени пропусти, треба писмено обавијестити Институт, предсједника или секретаријат *BAS/TC*-а. Они утврђују њихово постојање и процјењују последице на примјену стандарда. Кад се процијени да су техничке корекције неопходне, покрећу се активности ради њиховог спровођења.

7.7.7 Технички секретар уноси у образац *BAS O 8.5-15* постојећи текст и предложену корекцију и исти доставља предсједнику који у консултацији с вођом пројекта и/или члановима *BAS/TC*-а

утврђује коначни текст корекције. Након припреме за штампу техничке корекције, приједлог се упућује директору Института ради одобравања и објављивања уз обрасце *BAS O 8.5-25* и *BAS O 8.5-24*.

7.7.8 Остале активности су у складу с 7.5.

7.8 Припремање, доношење и објављивање других докумената босанскохерцеговачке стандардизације

7.8.1 Како би задовољиле различите захтјеве и потребе својих партнера и корисника стандарда, међународне и европске организације за стандардизацију припремају и објављују и друге документе (*TS* – техничке спецификације, *Guide* – водиче, *TR* – техничке извјештаје, *CR* – извјештаје комитета итд.).

7.8.2 *BAS/TC*-ови могу да предложе преузимање наведених докумената и њихово објављивање као *BAS* докумената исте врсте.

7.8.3 При преузимању техничких спецификација и техничких извјештаја није неопходно организовати јавну расправу. За њихово преузимање и објављивање довољно је да их након разматрања прихвати више од двије трећине чланова *BAS/TC*-а.

8. Учешће у припреми међународних и/или европских стандарда

8.1 Транспарентност процеса припреме међународних и/или европских стандарда пружа могућност чланицама међународних и/или европских организација да прате развој свих стандарда и да сразмјерно својим интересима и могућностима активно учествују у свим фазама њиховог развоја. У складу с интерним правилима наведених организација и фазама израде, доступни су и одговарајући документи.

8.2 Пратећи програме рада кореспондентних комитета међународних и/или европских организација за стандардизацију, чланови стручних тијела Института имају увид у планиране термине завршетка сваке фазе у развоју стандарда. Кад постоји исказано интересовање за одређене међународне и/или европске стандарде који су у фази развоја, чланови *BAS/TC*-а и *WG*-а могу да предложе да се *BAS/TC* укључи у те активности и да се то с одговарајућим приоритетом уврсти у план рада *BAS/TC*-а.

8.3 Активности *BAS/TC*-а у припреми међународних и/или европских стандарда подразумијевају расположивост одговарајућег документа, благовремено обавјештавање јавности путем веб-странице Института о акцијама *BAS/TC*-а или путем Гласника. На тај се начин омогућава свим заинтересованим да размотре документ, учествују у расправи и формирању коментара, те постизању националног консензуса о документу.

8.4 Задаци у вези с укључивањем у развој новог међународног и/или европског стандарда могу се додијелити предлагачу, радним групама чијем подручју рада припада стандард, а може се оформити и *AG*. О томе закључке доноси *BAS/TC* и обавјештава координатора ради благовременог достављања потребних информација и докумената одговарајућим лицима.

8.5 Лица одговорна за наведене задатке обавјештавају секретаријат, чланове *BAS/TC*-а па и јавност о садржају докумената, њиховом утицају на даљи развој привредних дјелатности и/или понашање заинтересованих итд. и предлажу одређена рјешења.

НАПОМЕНА Треба увијек имати на уму да је вријеме утврђено за расправу и изјашњавање о међународном и/или европском стандарду ограничено (не дуже од 5 мјесеци).

8.6 Након спроведених одговарајућих мјера, *BAS/TC* формира закључак о документу који се писмено доставља Институту са захтјевом да се прослиједи примједбе и обави гласање за прихватање или против прихватања међународног и/или европског стандарда.

8.7 Напредовање развоја међународног и/или европског документа и стицање статуса *FDIS*-а или *FprEN* стандарда даје могућност да се региструју измјене у садржају документа и предложе евентуална техничка одступања или појашњења у националном (државном) стандарду у односу на међународни и/или европски стандард, те метода за његово преузимање у систем босанскохерцеговачке стандардизације.

8.8 Ако је код припреме *EN* стандарда или *HD* потребно урадити одступања на националном нивоу (А-одступања или Б-одступања), чланица/придružена чланица *CEN*-а/*CENELEC*-а мора да затражи одобрење од европске организације за стандардизацију. За А-одступање захтјев за одобрење упућује се што је могуће у ранијој фази израде *EN*-а, тј. на почетку рада на нацрту *EN* стандарда. За Б-одступања се подноси захтјев за одобрење на једно одређено вријеме.

8.9 Даље активности *BAS/TC*-а у вези с преузимањем међународног/европског стандарда у систем босанскохерцеговачке стандардизације зависиће од садржаја активности спроведених у складу с одредбама датим у 8.3 до 8.5, методе која ће се примјенити при преузимању и степена усаглашености будућег *BAS* стандарда с међународним и/или европским стандардом.

8.10 Пожељно је да предлагач, предсједник *BAS/TC*-а и координатор *BAS/TC*-а пажљиво испланирају активности како би при доношењу и објављивању одговарајућих *BAS* стандарда процедура била задовољена и избјегнуто непотребно понављање активности *BAS/TC*-а.

9. Завршне одредбе

9.1 Престанак важења ранијег упутства

Ступањем на снагу овог упутства престаје да важи *BAS* УПУТСТВО 4 из 2009. године.

9.2 Ступање на снагу

Ово упутство ступа на снагу даном доношења, а примјењиваће се од 14. 03. 2016. године.

Директор

Александар Цинцар

Додатак А (нормативан)

Регистровање и означавање докумената *BAS/TC*-а и других стручних тијела

А.1 Регистровање и означавање докумената *BAS/TC*-а

А.1.1 Радни документи (укључујући приједлоге пројеката, преднацрте и нацрте стандарда)

А.1.1.1 Технички секретар *BAS/TC*-а води евиденцију свих докумената (укључујући *prBAS*, *pnBAS* и *nsBAS* - види А.1.2) који су у вези с радом *BAS/TC*-а, а који се достављају заинтересованим странама или само члановима.

Евиденција се води у складу са Правилником о канцеларијском пословању Института.

А.1.1.2 Регистровањем документ добија ознаку: регистарски број из дјеловодног протокола. Завођењем у дјеловодни протокол, сваки документ добија јединствен регистарски број и датум завођења. Прва страница документа *BAS/TC*-а обавезно у горњем лијевом углу носи тај исти регистарски број и датум када је документ регистрован.

А.1.1.3 Регистарски број документа једном употребљен за неки документ не може се поново користити за документ друге врсте и/или садржаја.

А.1.1.4 Редни бројеви радних докумената *WG*-а који припада *BAS/TC*-у региструју се у дјеловодном протоколу по истим главним дјеловодним бројем предмета *BAS/TC*-а коме *WG* припада.

А.1.2 Приједлоге пројеката, преднацрт стандарда, нацрт стандарда, приједлог босанскохерцеговачког стандарда и *BAS* стандарди

А.1.2.1 Кад се нови пројекат региструје у Матичном регистру у Институту (види 7.2.10), њему се додјељује идентификациони број и формира се ознака у складу с *BAS U 8.5-01*. Ову ознаку и идентификациони број, као њен дио, носе и документ приједлог пројекта (*prBAS*), преднацрта (*pnBAS*), нацрта (*nsBAS*) и приједлога (*psBAS*) као и објављени *BAS* стандард.

А. 1.2.2 Узастопни *pnBAS* или *nsBAS*, који се односе на исти предмет, називају се „први преднацрт стандарда”, односно „други преднацрт стандарда” итд., или „први нацрт стандарда”, односно „други нацрт стандарда” итд. и означавају се одговарајућим редним бројем, уписаним прије ознаке документа. Осим ознаке документа, преднацрти и нацрти носе и регистарски број радног документа написан у складу с А.1.1 овог упутства, који добију при регистровању.

А.1.3 Регистровање Извјештаја о спроведеној јавној расправи о нацртима стандарда

Извјештаје о спроведеној јавној расправи о нацртима стандарда, образац *BAS O 8.5-21*, припрема координатор *BAS/TC*-а у складу с А.1.1.

А.1.4 Одговорност према документима *BAS/TC*-а

Задатак техничког секретара јесте вођење евиденције о документима *BAS/TC*-а, те њихово одлагање и чување.

У случају промјене организације којој је додијељен секретаријат (види *BAS PO 8.5-01*, 4.6), технички секретар је обавезан да документацију *BAS/TC*-а преда Институту.

Додатак Б (нормативан)

Фазе израде босанскохерцеговачких стандарда

ФАЗЕ ИЗРАДЕ	ПОДФАЗЕ ИЗРАДЕ						
	00 Регистрација	20 Почетак главне активности	60 Завршетак главне активности	90 Подфазе одлучивања			
				92 Понављање раније фазе	93 Понављање текуће фазе	98 Одустајање	99 Прихватање и наставак рада
00 Прелиминарна фаза	00.00 приједлог за нови пројекат примљен	00.20 покренуто разматрање приједлога	00.60 закључак о приједлогу за нови пројекат			00.98 одустајање од приједлога	00.99 приједлог новог пројекта прихваћен
10 Фаза приједлога	10.00 регистрација приједлога пројекта	10.20 изјашњавање о приједлогу	10.60 завршетак прикупљања примједбе о приједлогу	10.92 приједлог враћен подносиоцу приједлога на даљу разраду		10.98 одустајање од приједлога	10.99 пројекат прихваћен као <i>prBAS</i>
20 Фаза припреме	20.00 регистрација пројекта у програм рада <i>BAS/TC-а</i> (<i>prBAS</i>)	20.20 рад на нацрту документа	20.60 завршетак прикупљања примједбе на нацрт документа			20.98 одустајање од пројекта	20.99 нацрт документа одобрен за регистрацију као <i>nsBAS</i>
30 Фаза комитета	30.00 регистрација преднацрта <i>BAS</i> стандарда (<i>pnBAS</i>)	30.20 изјашњавање о <i>pnBAS</i>	30.60 завршетак прикупљања примједбе на преднацрт <i>BAS</i> стандарда	30.92 преднацрт <i>BAS</i> стандарда враћа се <i>BAS/TC-у</i>		30.98 одустајање од пројекта	30.99 преднацрт <i>BAS</i> стандарда одобрен за регистрацију као <i>nsBAS</i>
40 Фаза јавне расправе	40.00 регистрација нацрта <i>BAS</i> стандарда (<i>nsBAS</i>)	40.20 јавна расправа о <i>nsBAS</i>	40.60 прикупљене примједбе на <i>nsBAS</i>	40.92 <i>nsBAS</i> враћа се <i>BAS/TC-у</i>	40.93 одлука о новој јавној расправи	40.98 одустајање од пројекта	40.99 <i>nsBAS</i> одобрен за регистрацију као <i>nsBAS</i>
50 Фаза одобравања	50.00 регистрација приједлога <i>BAS</i> стандарда (<i>psBAS</i>)	50.20 изјашњавање о <i>psBAS</i>	50.60 завршетак прикупљања примједбе; потврђен <i>psBAS</i>	50.92 <i>psBAS</i> враћа се <i>BAS/TC-у</i>		50.98 одустајање од пројекта	50.99 <i>psBAS</i> одобрен за регистрацију као <i>BAS</i>
60 Фаза објављивања	60.00 регистрација <i>BAS</i> стандарда		60.60 <i>BAS</i> стандард доступан јавности				
90 Фаза преиспитивања		90.20 периодично преиспитивање <i>BAS</i> стандарда	90.60 завршетак преиспитивања	90.92 ревизија <i>BAS</i> стандарда	90.93 <i>BAS</i> стандард потврђен		90.99 приједлог <i>BAS/TC-а</i> о повлачењу <i>BAS</i> стандарда
95 Фаза повлачења		95.20 изјашњавање о повлачењу <i>BAS</i> стандарда	95.60 завршетак прикупљања примједбе	95.92 одлука о неповлачењу			95.99 повлачење <i>BAS</i> стандарда

Скраћенице:

<i>prBAS</i>	приједлог новог пројекта <i>BAS</i> стандарда/нови пројекат <i>BAS</i> стандарда
<i>pnBAS</i>	преднацрт <i>BAS</i> стандарда
<i>nsBAS</i>	нацрт <i>BAS</i> стандарда
<i>psBAS</i>	приједлог <i>BAS</i> стандарда
<i>BAS</i>	босанскохерцеговачки стандард

Додатак Ц (нормативан)
Листа образаца наведених у *BAS U 8.5-03*

Редни број	Назив обрасца	Ознака обрасца	Везан за тачку у <i>BAS U 8.5-03</i>
1.	Приједлог за рад на новом стандарду	<i>BAS O 8.5-02</i>	7.2.2 и 7.2.7
2.	План рада техничког комитета за xxxx годину	<i>BAS O 8.5-11</i>	7.2.10; 7.2.12; 7.2.18 и 7.2.21
3.	Позив за сједницу (редовна)	<i>BAS O 8.5-08</i>	7.1.2, 7.2.5 и 7.3.5
4.	Записник са сједнице (редовна)	<i>BAS O 8.5-09</i>	7.1.2, 7.2.5 и 7.3.5
5.	Евиденција присутних на сједници	<i>BAS O 8.5-10</i>	7.1.2
6.	Преднацрт стандарда (насловна страна)	<i>BAS O 8.5-12</i>	7.3.2
7.	Изјашњавање о документу/приједлогу	<i>BAS O 8.5-14</i>	7.3.2; 7.3.3 и 7.4.9
8.	Преглед примједби на документ	<i>BAS O 8.5-15</i>	7.3.2; 7.3.3; 7.4.9; 7.4.13 и 7.7.7
9.	Нацрт стандарда (насловна страна)	<i>BAS O 8.5-16</i>	7.4.1
10.	Образац за коментаре	<i>BAS O 8.5-17</i>	7.3.2
11.	Извјештај о утврђивању нацрта стандарда	<i>BAS O 8.5-18</i>	7.3.12 и 7.4.1
12.	Листа стандарда за јавну расправу	<i>BAS O 8.5-19</i>	7.3.12 и 7.4.1
13.	Изјашњавање о нацрту стандарда	<i>BAS O 8.5-20</i>	7.4.1 и 7.4.6
14.	Извјештај о спроведеној јавној расправи о нацртима стандарда	<i>BAS O 8.5-21</i>	7.4.7 и А.1.3.1
15.	Извјештај о утврђивању приједлога стандарда	<i>BAS O 8.5-22</i>	7.4.13
16.	Збирни извјештај о развоју <i>BAS</i> стандарда	<i>BAS O 8.5-23</i>	7.4.15
17.	Приједлог о одобравању и објављивању босанскохерцеговачког стандарда	<i>BAS O 8.5-24</i>	7.4.16; 7.6.7 и 7.7.7
18.	Одлука о одобравању и објављивању босанскохерцеговачког стандарда	<i>BAS O 8.5-25</i>	7.5.4; 7.6.7 и 7.7.7
19.	Листа стандарда за одобравање и објављивању	<i>BAS O 8.5-26</i>	7.4.15 и 7.5.5
20.	Листа стандарда за повлачење	<i>BAS O 8.5-27</i>	7.6.5 и 7.6.7

